

ע"פ 5348/15 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5348/15

לפני: כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט א' שהם
כבוד השופט מ' מזוז

המערער: פלוני

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על הכרעת הדין מיום 15.4.2015 ועל גזר הדין מיום 24.6.2015 של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו בתפ"ח 34478-08-13 (ע"י כב' השופטים מ' דיסקין, ר' בן-יוסף ו-צ' קפאח)

תאריך הישיבה: י"ג באדר א' התשע"ו (22.2.2016)

בשם המערער: עו"ד קינן אורי

בשם המשיבה: עו"ד תמר אניס; עו"ד רחלי זוארץ-לוי

פסק-דין

השופט מ' מזוז:

עמוד 1

1. המערער הורשע בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו - ברוב דעות - בעבירה של אינוס נכדתו הקטינה, ונידון לארבע שנות מאסר בפועל. לפנינו מונח ערעורו על הכרעת הדין ולחלופין על גזר הדין.

רקע

2. ביום שישי, 9.8.2013, בעיצומו של החופש הגדול, נשארו המתלוננת, א', קטינה בת חמש שנים ועשרה חודשים באותה העת, ואחותה, ע', קטינה כבת 8, ללון בבית הסבא והסבתא, המערער ורעייתו. סידורי הלינה היו אלה: א' ישנה בחדר אחד על מיטה זוגית לצד המערער, ואילו ע' ישנה בחדר הסמוך יחד עם סבתה. לפי עדותה של א' שניתנה בפני חוקרת ילדים, בבוקר שלמחרת, יום שבת, 10.8.2013, בעודה בחדר עם המערער, עיסה המערער את רגליה ובטנה, בהסכמתה, כדי להקל על שיהוקיה, אך בשלב מסוים הכניס המערער את ידו מתחת למכנסיה ולתחתוניה, נגע באיבר מינה ואף הכניס אצבע או אצבעות לתוכו מספר פעמים. א' מסרה לחוקרת הילדים כי הדבר כאב לה והיא ביקשה מהמערער שיפסיק, אך הוא התעלם מבקשותיה והמשיך במעשיו.

3. מיד לאחר שיצאה א' מן החדר, ניגשה לסבתה וסיפרה לה כי המערער עיסה את בטנה ונגע לה "למטה". הסבתא ניגשה למערער, שהיה עוד בחדרו, ושאלה אותו לפרש הדבר. לפי עדותה של הסבתא בבית המשפט, המערער השיב לה כי הוא לא נגע ב-א'. לטענתו, א' "עמדה ליפול אז הרמתי אותה מהמיטה" (עמ' 55 לפרוטוקול).

4. כעבור זמן מה, הגיעו הוריהן של א' ו-ע' - בתם של המערער ורעייתו (להלן: האם) ובעלה (להלן: האב) - לאסוף את הילדות, וכל בני המשפחה, יחד עם המערער ורעייתו, נסעו למסעדה לחגוג את יום הולדתה של ע' (שם גם פגשו את אחותה של האם ואת בת זוגה). א' ו-ע' נסעו עם ההורים ברכבם, ובמהלך הנסיעה סיפרה א' מיזמתה גם להורים כי המערער נגע בה "למטה". ההורים העידו בבית המשפט כי הדבר תפס אותם בהפתעה גמורה. האם העידה כי כשהגיעו למסעדה שאלה את המערער, אביה, מה קרה, והוא השיב לה, כפי שהשיב לרעייתו, כי ייתכן שהילדה התכוונה לכך שהוא הרים אותה כשהיא נפלה בלילה, והכחיש כל מגע בעל אופי מיני. על גרסה זו חזר המערער גם בחקירותיו במשטרה. עוד העידה האם כי בזמן שהותם במסעדה, לאחר שהייתה א' בשירותים, אמרה לה כי שורף לה ו"יש לה אדום" באיבר המין.

5. ביום למחרת, ביום ראשון, יצרה האם קשר עם "בית לין" בתל השומר - מרכז הגנה לילדים ולנוער - ובשל אילוצים שונים של המרכז, נקבע כי א' תגיע למתן עדות בפני חוקרת ילדים ולבדיקה רפואית ביום חמישי באותו שבוע. עד למועד זה התבקשו ההורים שלא לשוחח עם א' על האירוע, ולפי עדותם בבית המשפט כך פעלו.

6. א' העידה בפני חוקרת ילדים וסיפרה כאמור כי המערער עיסה את רגליה ואת בטנה ובשלב מסוים הכניס את ידו מתחת למכנסיה ולתחתוניה. בעדות ארוכה ומפורטת סיפרה א' אט אט כי המערער נגע באיבר מינה, פתח את איבר מינה ("כמו שפותחים פה") והכניס את אצבעו או אצבעותיו לתוך איבר המין וזה כאב לה. כן סיפרה כי ביקשה מהמערער שיפסיק, ואף צעקה לו "תפסיק" משום שהוא לא שומע טוב, אך הוא לא שעה לבקשותיה. בדיקה רפואית שנערכה ל-א' באותו היום התבררה כתקינה, אך בחלק הסיכום וההמלצות הודגש כי "בדיקה תקינה אינה שוללת את דברי הילדה בחקירתה".

7. המערער נחקר מספר פעמים במשטרה ובחקירותיו חזר על גרסתו לפיה במהלך הלילה נטתה א' ליפול מהמיטה והוא משך אותה מהבטן. אשר לתלונתה של א' על שארע בבוקרו של יום שבת, הכחיש המערער מעשים אלה מכל וכול, ועל הכחשתו זו חזר גם במשפט.

הכרעת הדין וגזר הדין

8. בית המשפט המחוזי, בדעת הרוב (כב' השופטת מ' דיסקין וכב' השופט צ' קאפח) קבע כי יש להרשיע את המערער, ואילו שופט המיעוט (כב' השופט ר' בן-יוסף) סבר כי יש להורות על זיכוי של המערער מחמת הספק.

9. בית המשפט מצא את עדותה של א' בפני חוקרת הילדים מהימנה ביותר. נקבע, כי בעדותה של א' ניכרו מאפיינים שונים המוכרים בספרות המקצועית כטיפוסיים לילדים נפגעי תקיפה מינית, וביניהם הצורך להצטדק בשל תחושת אשם והחשש להיתפס כמי שרצתה במעשים; תחושת בלבול בנוגע למניעי המערער שהתנהגותו לא הייתה מובנת לה, וקיומו של קונפליקט רגשי ביחס אליו. כן נקבע, כי עדותה הייתה עקבית, לא מוגזמת, וכי אלמנטים שונים כמו עמידה על תחושות סנסוריות, אבחנות בין תחושות נעימות ולא נעימות בזמן האירוע, הצגת "תמונה שלמה" של אירוע מיני מתפתח מפי ילדה נטולת תפיסה מינית, עיגון הסיטואציה בזמן ובמקום ועמידה על פרטי רקע שונים כולל אינטראקציות בין א' לבין המערער, מקנים לעדותה מהימנות יתרה.

טענות המערער לפיהן ישנן סתירות ובלבול בגרסתה של א' באופן שמשליך על מהימנותה, נדחו. הטענות כוונו בעיקרן לתשובתה של א' לשאלת חוקרת הילדים לפיה המערער הכניס לאיבר מינה אצבע-אצבע (תוך שהיא מונה אותן), וכן לכך ש- א' העידה כי צעקה בזמן האירועים, אולם סבתה העידה כי לא שמעה כל צעקה אף שהייתה בחדר הסמוך. בית המשפט קבע כי הדברים האמורים, כמו גם הסתירות ואי-הדיוקים הנטענים אינם מהותיים, וודאי שאין בכוחם כדי להשליך על מהימנותה של א'.

10. כן דחה בית המשפט את טענת המערער לפיה לא ניתן לסמוך על עדותה של א' משום שהיא "זוהמה" במהלך הימים שבין האירוע ועד לגביית עדותה של א' בפני חוקרת ילדים, לאחר שבני המשפחה שוחחו עמה ואף שינו התנהגותם לידה. המערער טען כי בעוד שבגרסתה הראשונית של א' היא טענה כי המערער נגע באיבר מינה, הרי שלחוקרת הילדים מסרה כי הוא החדיר את אצבעו או אצבעותיו לאיבר מינה. כאמור, טענת ה"זיהום" נדחתה. בית המשפט האמין להוריה של א' שהעידו כי נמנעו מלשוחח עם א' על האירוע עד לחקירתה אצל חוקרת הילדים. נקבע כי הרושם שהותירו ההורים היה אמין ביותר. לצד זאת, לא שלל בית המשפט כי א' נחשפה לאי אלו שיחות בין הוריה בנושא זה וכן לשינויים בדינמיקה המשפחתית (שלא כוונו להשפיע על א'), אך קבע כי בכל מקרה לא היה בכך כדי להשפיע על ליבת גרסתה של א', ודאי לא באופן שהיה מאפשר קיבוע בתודעתה של מעשים מיניים שלא נעשו. בהקשר זה ציין בית המשפט כי א' לא השחירה את דמותו של המערער, כפי שניתן היה לצפות לו הייתה מודרכת על ידי בני משפחתה, וכי היא אף גוננה עליו בדבריה.

11. גם הטענה לפיה בחקירתה של א' נפלו פגמים מהותיים המשליכים על האפשרות להרשיע על בסיסה, ובעיקר הימנעותה של חוקרת הילדים מלעמת את הילדה עם שאלות שהיו יכולות לסייע להגנת המערער, נדחתה. בית המשפט עמד על כך שאף אם חקירתה של א' לא הייתה חפה מטעויות, הפגמים שעליהם הצביע המערער אינם מהותיים. כן נקבע כי השאלות השונות שסבר

המערער שהיה נכון לעמת את א' עמן ממילא לא היו רלוונטיות לנקודות מחלוקת עקרוניות, וכי כל תשובה שהייתה ניתנת במענה להן ממילא לא הייתה משנה את ליבת העדות ולפיכך את המסקנה כי גרסתה של א' מהימנה.

12. לבסוף נדרש בית המשפט לשאלת התוספת הראייתית ("סיוע") הנדרשת בנסיבות הענין. הודגש כי בשל האמון הרב שניתן לגרסתה של א' אין הכרח שתוספת ראייתית זו תהיה בעלת משקל גבוה מאוד. בית המשפט מצא את הסיוע הנדרש בתלונתה המידית של א' לסבתה ולהוריה ובמצבה הנפשי של א' לאחר האירוע שהתבטא הן בהתנהגות מוזרה במסעדה, מיד לאחר האירוע, והן בשינוי לרעה במצבה במשך תקופה ארוכה לאחר מכן (למשל, סירובה לישון לבד ללא אמה). לצד זאת הזכיר בית המשפט את שקרי המערער שעלו מגרסתו כתמיכה נוספת לראיות ה"סיוע". בענין זה הודגש כי המערער נמנע בתחילה מלספר אודות העיסוי, וגרסתו בנוגע לעיסוי עלתה רק בחקירת המשטרה, וכן כי הוא הכחיש בתוקף מגע בבטן במהלך העיסוי, ככל הנראה משום שהיה זה "מוקד הפורענות ותחילתו" (עמ' 44 להכרעת הדין).

13. שופט המיעוט אימץ את טענות ההגנה כמעט במלואן וסבר כאמור כי יש להורות על זיכוי של המערער מחמת הספק. לגישתו, אין מקום לייחס מהימנות רבה לגרסתה של א'. הנימוק המרכזי לכך היה ה"מהפך" (כלשונו) שעברה גרסתה של א' בין יום האירוע, עת סיפרה לסבתה ולהוריה שהמערער נגע באיבר מינה, ואילו בחלוף שישה ימים, שבמהלכם אפשר ששוחחה על כך עם בני משפחתה, מסרה לחוקרת הילדים גרסה מפורטת על החדרת אצבע או אצבעות לאיבר המין. נקבע כי "מהפך" זה יורד לשורש אמינות תלונתה של א'. בנוסף, הצביע שופט המיעוט על כך ש- א' לא נבדקה מיד לאחר האירוע אלא רק בחלוף שישה ימים, וכי בדיקתה התבררה כתקינה אף שהיא דיווחה על כאבים ממושכים. כן הוזכר כי א' מסרה לחוקרת הילדים שבשלב מסוים בזמן האירוע הנטען היא צעקה, אך סבתה העידה כי לא שמעה כל צעקה, והדבר אינו סביר בהתחשב בגודלו של הבית. כן סבר שופט המיעוט כי אין בנמצא ראיות "סיוע" של ממש, וגם באשר לגרסתו של המערער סבר כי לא ניתן לקבוע שזו איננה גרסת אמת. בשל האמור סבר כאמור שופט המיעוט כי יש להורות על זיכוי של המערער מחמת הספק.

14. לאחר שהורשע גזר בית המשפט את עונשו של המערער. בית המשפט קבע כי מתחם העונש ההולם בנסיבות הענין נע בין 8-3 שנות מאסר בפועל. בבואו לגזור את עונשו של המערער בתוך המתחם שקל בית המשפט מחד גיסא את נסיבותיו האישיות, גילו של המערער והעובדה שהוא מנודה על ידי בני משפחתו; ומאידך גיסא, שיקולים של גמול והרתעה. בסופו של דבר גזר בית המשפט על המערער עונש של 4 שנות מאסר בפועל, 24 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים שלפיו לא יעבור המערער עבירת פשע לפי סימן ה' לפרק י' לחוק העונשין, התשל"ז-1977 ו- 18 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים שלפיו לא יעבור המערער עבירת עוון לפי אותו סימן. כן הטיל בית המשפט על המערער לפצות את א' בסכום של 50,000 ₪.

הערעור

15. בערעורו שב וטוען המערער כי לא היה די בחומר הראיות כדי להרשיעו ועל כן יש להורות על זיכוי המלא. טענותיו הן, בתמצית, כי לא ניתן לסמוך על עדותה של א', וזאת בעיקר משום שהעדות "זוהמה" בשל שיחות של א' עם בני משפחתה ובשל שיחות שלהם בינם לבין עצמם, שנערכו לפני חקירתה, שאפשר ש- א' נחשפה להן; וכי בנוסף ומכל מקום אין למצוא בחומר הראיות תוספת ראייתית מסוג "סיוע" לתמיכה בעדותה, כפי שנדרש הדבר לפי סעיף 11 לחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו-1955

(להלן: חוק הגנת ילדים).

לחלופין טוען המערער כי יש להפחית מעונשו משום שהוא אדם חולה ומבוגר וללא עבר פלילי.

16. בדיון שנערך לפנינו חזר המערער על טענותיו האמורות, ואילו המדינה טענה כי יש לדחות את הערעור כולו.

דיון והכרעה

א. הכרעת הדין

17. כאמור, המערער טוען כי לא ניתן לסמוך על עדותה של א' שנחקרה לפני חוקרת ילדים. העיקר בטענה הוא כי עדותה "זוהמה" בשל שיחות של בני המשפחה. תמיכה לכך מוצא המערער, בין היתר, בעובדה שגרסתה הראשונית שסיפרה ביום האירוע לבני משפחתה ביססה לכל היותר עבירה של מעשה מגונה, ואילו כעבור שישה ימים, סיפרה לחוקרת הילדים על אירוע של אינוס ממש (החדרת אצבעות). בנוסף טוען המערער לסתירות וחוסר בהירות בעדותה של א', וכן כי חוקרת הילדים כשלה באופן חקירתה את א' כאשר לא עימתה אותה עם גרסתה באופן הנדרש, ואף קיימת אפשרות שחוקרת הילדים הדריכה את א', מבלי משים, לגולל סיפור שאיננו אמת אך שהחוקרת האמינה בקיומו.

18. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים ובחומר הראיות, לרבות צפייה בהקלטת החקירה של א' (ת/1) ועיון בתמליל החקירה (ת/4), שוכנעתי כי אין ממש בטענת המערער וכי בצדק דחה בית המשפט המחוזי טענות אלה. איני רואה צורך לחזור על כל נימוקיו של בית משפט קמא, כולל פירוט מדוקדק של "אותות האמת" שניתן למצוא בגרסתה של א', שפורטו באריכות בהכרעת הדין, והם מקובלים עליי במלואם.

19. בעיני העיקר הוא כי מחקירתה של א' עולה גרסה ברורה ועקבית בנוגע למעשיו של המערער. א' נחקרה חקירה זהירה ומושקת במסגרתה גוללה באזני החוקרת סיפור מפורט וענתה באופן עקבי על שאלות חוזרות שנשאלו בווריאציות שונות. צפייה בחקירה מעלה בבירור כי א' מדברת על אירועים מוחשיים מאוד עבודה ולא מדקלמת סיפור שהמציאה או שמישהו הכתיב לה. היא מתארת את האירוע שחוותה בצורה פשוטה וילדותית, מנקודת מבט אישית וחוויתית, כמצופה מילדה בגילה, אך ממוקדת, תוך שהיא חוזרת על הדברים שוב ושוב בצורה עקבית בתשובה לשאלות חוזרות בווריאציות שונות של חוקרת הילדים. עדותה גם לוותה בהדגמות והמחשות תואמות על גופה -

"עסקינן בעדות אותנטית שחרף העובדה שנמסרה ע"י ילדה קטנה, בשפה ילדותית ועם גלישות תואמות גיל ברמת התכנים, עדיין מצטיירת ממנה תמונה ברורה, מציאותית וקוהרנטית של אירוע מיני, באופן השולל כל אפשרות של המצאה דמיונית או שתילת דברים בפי הילדה" (עמ' 64 להכרעת הדין, ההדגשה במקור).

האפשרות שילדה שטרם מלאו לה 6 שנים תשיב לשאלות שונות וחוזרות באותו ענין באופן עקבי, תספר סיפור מפורט הכולל תיאור של תחושותיה בזמן האירוע ושל האינטראקציה שהייתה בינה לבין המערער, כולל פרטים קטנים ושוליים, מבלי שהיא חוותה את הדברים בעצמה, היא לדעתי לא סבירה לחלוטין וכמעט דמיונית. המציאות מלמדת כי גם אנשים בגירים, בעלי יכולת לטוות סיפורים בדיוניים מורכבים, מתקשים לשרטט סיפור קוהרנטי ולהתמודד עם שאלות חוזרות שונות בקשר לאירועים שהם לא חוו על בשרם; ודאי כך כאשר מדובר בילדה כה רכה בשנים.

20. לכך יש להוסיף כי לא הייתה ל- א' כל סיבה להעליל עלילת כזב על סבה, אותו אהבה, כעולה מעדותה. מהעדויות לפני בית המשפט גם עלה כי המערער לא היה מסוכסך עם איש מבני המשפחה האחרים, ויקשה מאוד להעלות על הדעת כי מי מבני משפחתו של המערער יעליל עליו עלילה כה זדונית, ואף המערער עצמו לא טען זאת, ומכל מקום לא הניח כל תשתית ראייתית, ולו הקלושה ביותר, לביסוס חשד כזה. צפייה בחקירתה של א' שוללת בעליל את החשש שהעלה המערער, שחוקרת הילדים הדריכה את א', מבלי משים, לגולל סיפור שאיננו אמת.

21. איני סבור גם כי העובדה שביום האירוע סיפרה א' לבני משפחתה כי המערער נגע בה, ואילו בחקירתה אצל חוקרת הילדים גוללה סיפור של החדרת אצבע או אצבעות לאיבר מינה, מלמדת שעדותה "זוהמה", כפי שטוען המערער. הוריה של א' התבקשו שלא לשוחח עמה על המקרה ולפי עדויותיהם - להן רחש בית משפט קמא אמון מלא - הם פעלו בהתאם להנחיה זו ונמנעו מלשוחח עם א' על האירוע עד לחקירתה אצל חוקרת הילדים. חוקרת הילדים נחקרה בענין זה והביעה עמדתה המקצועית הברורה כי עדות א' לא זוהמה (עמ' 37 לפרוטוקול).

לענין זה תמוהה בעיניי קביעתו של שופט המיעוט בדבר "מהפך" ו"שינוי קיצוני" בגרסתה של א' בין סיפור המעשה הראשוני שסיפרה לסבתה ולהוריה לבין גרסתה בפני חוקרת הילדים. בכל הכבוד, איני רואה כאן כל "מהפך" או "שינוי קיצוני". הסבתא העידה כי מיד לאחר המעשה סיפרה לה א' כי סבא "נגע לי למטה" (עמ' 54 לפרוטוקול). באופן דומה היא סיפרה גם להוריה באותו בוקר (עמ' 62 לפרוטוקול), ובאותו ערב שוב לאביה (עמ' 64). כאמור, בני המשפחה התבקשו שלא לשוחח עמה על פרטי האירוע וכך נהגו. ואילו בפני חוקרת הילדים פרשה א' את הסיפור המלא של האירוע, שהחל בעיסוי רגליה, והמשיך בעיסוי בטנה ומשם לנגיעות באיבר מינה שנמשכו להחדרת אצבעות. אין אפוא כל סתירה בין שתי הגרסאות. הגרסה הראשונה היא תמצית הסיפור המפורט שפרשה בפני חוקרת הילדים.

לכך יש להוסיף, כי ניסיון החיים מלמד - והדבר קיבל ביטוי בפסיקת בתי המשפט פעמים אין ספור - כי לא אחת, בפגיעות מיניות שנלוויות להן תחושה של בושה, אין נפגעות העבירה חושפות את כל פרטי הסיפור בהזדמנות הראשונה, ונדרש לעתים זמן לא מבוטל, וסיוע מהסביבה הקרובה, עד שנפגעת עבירת המין אוזרת כוח לחשוף את הסיפור המלא -

"... כבישת עדות היא תופעה מוכרת אצל קורבנות עבירות מין. כל שופט שנזדמן לו לשבת לדין בתיקי אונס רבים מגלה עד מהרה כי ישנן התנהגויות המאפיינות תלונות של חלק מהמתלוננות בעבירות כאלה. מתלוננות שונות שאין ביניהן שום קשר של זמן ומקום מתארות, כשחות לפי תומן, אותן תגובות. לא נמנה כאן דוגמאות כדי לא לספק 'קטלוג' לתלונות שווא, אך הדברים ידועים. ולענייננו: אכן, גם כבישת עדות לשנים ארוכות מתרחשת במקרים רבים של עבירות מין (ראו: ע"פ 6858/04, לעיל בפסקה 16; השוו גם - בע"מ 8098/04 פלונית נ' פלוני פ"ד נ"ט (3), 113, 116-117 (2004) (ע"פ 3372/11 משה קצב נ' מדינת ישראל, פסקה 128 (10.11.2011)).

22. גם הסתירות ואי-הדיוקים שלהם טען המערער אין בהם כדי לפגום במהימנות עדותה של א'. אכן, כפי שניתן למצוא כמעט בכל גרסה של מתלונן או מתלוננת, ובמיוחד בעבירות מין, גם בגרסתה של א' יש סתירות מסוימות, שוליות, אי-דיוקים וחוסר בהירות. כל אלה הם נחלת הזיכרון האנושי המוגבל, היכולת הוורבאלית של כל אדם ועוד -

"יש להזכיר, בהתייחס לסתירות ולאי דיוקים בעדותו של קורבן לעבירת מין, כי לאור ההשלכות הייחודיות שיש לעבירות אלה על קורבנות העבירה, הרי שבניגוד למקרים אחרים, אין לצפות כי קורבן העבירה יוכל לספק תמיד גרסה שלמה, עקבית, קוהרנטית, וחסרת סתירות ואי דיוקים, לגבי נסיבות ביצוע העבירה... לפיכך, נקבע לא אחת כי על בית המשפט לבחון את גרסת קורבן עבירת המין בכללותה, תוך ניסיון לאתר את 'גרעין האמת' שבה..." (ע"פ 8886/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 37 (15.3.2016)).

והדברים קל וחומר כאשר מדובר בילדה שטרם מלאו לה שש שנים שאין לצפות ממנה בשל גילה לגרסה כה שיטתית וסדורה. העיקר הוא אפוא לבחון האם הסתירות ואי-הדיוקים מעיבים על ליבת העדות ויוצרים בהצטברותם "חלל עלילתי" שהוא חיוני להרשעה. לא זה המצב בענייננו. הנקודות השונות שעליהן הצביע המערער אינן משנות לדעתי, אפילו לא במעט, את המסקנה כי גרסתה של א' היא עקבית וברורה. לא למותר להוסיף כי דווקא עדות "סטירילית" ומדויקת שלא ניתן למצוא בה כל אי-דיוק, סתירה או חוסר בהירות, עליה חוזר מתלונן בדיוקנות שוב ושוב, עלולה לעורר חשד שמא מדובר בעדות לא אותנטית אותה שיתן המתלונן מראש (ע"פ 3619/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (3.9.2015), להלן: ענין פלוני).

23. לעומת האמינות הרבה שייחס בית משפט קמא - בצדק רב - לעדותה של א', בית המשפט התייחס לעדותו של המערער כעדות לא אמינה ה"מעלה תהיות ואי אמירת אמת" (עמ' 42 להכרעת הדין), וכן כי "עדותו הותירה בי רושם שלילי ואיני מוצאת ליתן כל אמון בו או בדברים שמסר" (עמ' 77).

זה המקום להזכיר, כי טענות המערער כולן מכוונות למעשה כנגד ממצאי עובדה ומהימנות של בית משפט קמא, וכידוע אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאי עובדה ומהימנות של הערכאה הדיונית. כלל זה תקף במיוחד כשעסקינן במקרים של עבירות מין בכלל ועבירות מין במשפחה בפרט, בהם בדרך כלל שאלת האמון היא קריטית (ע"פ 6375/02 בבקוב נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 419 (2004); ע"פ 8146/09 אבשלום נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (8.9.2011); ע"פ 5582/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 83 (20.10.2010)).

אכן, בכל הנוגע לעדותה של א' בפני חוקרת הילדים, אין לכאורה יתרון לבית משפט קמא, שכן הילדה לא נחקרה בפניו והוא אך צפה בתייעוד החזותי של החקירה. ואולם נזכיר כי חוקרת הילדים עצמה העידה בפירוט בפני בית המשפט וגם נחקרה ארוכות על ידי ההגנה, וכן העידו בפני בית המשפט בין היתר סבתה, אביה, אימה ודודתה של א', שעל עדויותיהם בין היתר מבוססות ראיות הסיוע, וכן כמובן המערער עצמו, שעדותו נמצאה כבלתי מהימנה. ממצאיו ומסקנותיו של בית משפט קמא מבוססים על המכלול הראייתי שהובא בפניו.

24. ואחרון בהקשר זה, יש לדחות גם את הטענה בדבר פגמים מהותיים שנפלו בחקירה שנוהלה על ידי חוקרת הילדים. ראשית, אעיר כי מצפייה בחקירה התרשמתי היא שהחקירה נוהלה בזהירות ובמקצועיות. ומכל מקום, כפי שקבע בצדק בית משפט קמא, גם

אם נפלו פגמים מסוימים בחקירת הילדה ולא נשאלו שאלות כאלה או אחרות, מדובר לכל היותר בפגמים מינוריים ובשאלות שאינן בליבת המחלוקת, כך שממילא לא היה בכוחן כדי לשנות מן המסקנה כי גרסתה של א' היא מהימנה.

אוסף, כי טענת המערער על כי חוקרת הילדים לא עימתה את א' עם אי-דיוקים וחוסר עקביות בפרטים שונים בעדותה, מצביעה על אי הבנה של תפקיד חוקרת ילדים. חוקרת ילדים לא אמורה לערוך לילד "חקירה נגדית" נוקבת (שאלמלא כן ניתן היה להעיד את הילד בבית המשפט). תפקיד חוקרת הילדים הוא לרדת לחקר האמת, וזאת על ידי תחקור מקצועי ומיומן, המותאם ליכולותיו השכליות ולמאפייניו הרגשיים של הילד. חוק הגנת ילדים מגביל העדת ילד קורבן עבירת מין (ועבירות נוספות המנויות בתוספת לחוק) בין היתר כדי למנוע חשיפתו לחקירה אגרסיבית, שתועלתה לחקר האמת מוגבלת, אם בכלל, וסכנותיה רבות. חקירת ילדים מתבצעת באופן מובנה על ידי חוקרי ילדים מקצועיים, על פי קוד מקצועי מוגדר (ראו פירוט בהכרעת הדין, בעמ' 8 ואילך). וגם ניתוח תוכן העדות על ידי חוקרי הילדים וגיבוש מסקנתם באשר לאמיתות העדות מתבצע אף הוא על פי אמות מידה מקצועיות (ה-CBCA). חוקרת הילדים בענייננו הבהירה בעדותה כי כללי העבודה שוללים עימות הילד עם סתירות או תמיהות בעדותו, והסבירה את הטכניקות המקצועיות לבירורן של סתירות או תמיהות כאלה (עמ' 29 לפרוטוקול). לענין זה בין היתר הדגיש בית משפט קמא (את שרואים היטב בהקלטת החקירה), כי "חוקרת הילדים הקשתה על הילדה בשאלות חוזרות, בניסוחים שונים ומזוויות שונות..." (עמ' 40 להכרעת הדין).

25. סיכום ביניים: מסקנתו של בית המשפט המחוזי לפיה גרסתה של א' היא מהימנה ביותר, מבוססת היטב בחומר הראיות, מנומקת כדבעי ומקובלת עליי במלואה. טענת ה"זיהום" שהעלה המערער נעדרת בסיס של ממש בחומר הראיות ולפיכך יש לדחותה. גם הסתירות, אי-הדיוקים וחוסר הבהירות בגרסתה של א' אינם מהותיים ואין בכוחם כדי להפחית ממשקלה של העדות.

אשר לדרישת הסיוע

26. סעיף 11 לחוק הגנת ילדים, הנזכר כבר לעיל, קובע כי אין להרשיע נאשם על סמך עדותו של ילד בפני חוקר ילדים, "אלא אם יש לה סיוע בראיה אחרת". כידוע, ראיית ה"סיוע" היא ראיה הנובעת ממקור עצמאי ונפרד מהראיה הטעונה סיוע, עליה לסבך את הנאשם בביצוע העבירה (או למצער לנטות לסבך אותו) והיא צריכה להתייחס לנקודה ממשית השנויה במחלוקת (ע"פ 4649/01 אסולין נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1) 616, 622 (2001)). זאת ועוד, משקלה של ראיית ה"סיוע" הדרושה עומד ביחס הפוך למשקלה של העדות הטעונה סיוע (עקרון "מקבילית הכוחות"); ולענייננו - ככל שמשקלה של עדות הילד הוא גבוה יותר, כך משקלה של ראיית ה"סיוע" יכול להיות נמוך יותר (שם; ענין פלוני, בפסקה 19). כמו כן, ניתן להסתמך על מספר ראיות סיוע, שכל אחת מהן אפשר שאינה בעלת משקל מכריע, אולם בהצטברן יחדיו הן בעלות משקל מספיק (ענין פלוני, שם).

27. בענייננו, טוען המערער כי אין הראיות השונות עונות על דרישת ה"סיוע" הנדרשת במקרה זה. כזכור, בית משפט קמא מצא את ה"סיוע" הנדרש בתלונתה המידית של א' ובמצבה הנפשי, והזכיר בנוסף את שקרי המערער כפי שעלו מגרסתו. אשר לתלונתה המידית של א', טוען המערער כי זו יכולה לשמש "סיוע" רק לגבי עבירה של מעשה מגונה ולא של אינוס. אשר למצבה הנפשי של א', טוען המערער כי ניתן להסבירו שלא על רקע התקיפה המינית המיוחסת לו, ובעיקר מכיוון המערער לשינויים בדינמיקה המשפחתית שאירעו מיד לאחר תלונתה של א'. ואשר לשקרי הנטענים, טוען המערער כי גרסתו בחקירה ובבית המשפט הייתה עקבית, וכי הוא

הכחיש את כל המיוחס לו כבר מן הראשית. לטענתו על מנת ששקרי נאשם ייחשבו "סיוע" עליהם להיות בענין מהותי ובענייננו אין זה כך. מעבר לאמור ובהקשר זה, המערער טוען כי בחקירת המשטרה נפלו מחדלים שונים, אשר לשיטתו מובילים לכך שמשקלה של ראיית ה"סיוע" הנדרשת במקרה זה צריך להיות גבוה במיוחד.

28. לא מצאתי כל ממש בטענות אלה. מקובלת עלי עמדת בית משפט קמא כי תלונתה המידית של א' - לסבתה, לאמה ולאביה, כולם ביום האירוע עצמו - יחד עם השינוי במצבה הנפשי שעליו העידו קרוביה, מבססים היטב את דרישת ה"סיוע" הנדרשת בנסיבות הענין.

פסיקתו של בית משפט זה הכירה זה מכבר בכך ששינוי ניכר במצבה הנפשי של מתלוננת בסמוך לאחר אירוע נטען מהווה ראיה עצמאית והוא יכול לשמש "סיוע" לעדותה (ענין פלוני, פסקה 19; ע"פ 9608/11 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 14 (7.7.2014); ע"פ 1074/14 משייב נ' מדינת ישראל, פסקה 32 (8.2.2015)). הטעם לכך הוא שמצבו הנפשי של קורבן העבירה אינו נתון לשליטתו, ועל כן נחשב לעונה על התנאי של ראיה ממקור עצמאי וחיצוני לעד שעדותו טעונה סיוע (ע"פ 5676/10 שונים נ' מדינת ישראל, פסקה 41 (23.8.2012); ע"פ 5149/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 82 (13.1.2014); ענין פלוני, שם). עוד הכירה הפסיקה בכך שתלונה מידית לאחר האירוע עשויה לשמש ראית "סיוע" כשלעצמה אך על פי רוב יכולה היא להוסיף משקל לראית ה"סיוע" בדבר שינוי במצב הנפשי (ע"פ 993/00 נור נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(6) 205, 234 (2002)). השינוי במצב הנפשי צריך להיות כאמור ניכר וגלוי לעין, אך הוא בהחלט יכול להשתנות בין אדם לאדם בשל שוני במבנה האישיות וכמובן גם בשל הבדלי תפיסה שיכולים לנבוע מנתונים שונים, ביניהם גיל.

29. בענייננו, מן העדויות השונות עולה כי לאחר האירוע א' לא התנהגה כתמול שלשום. כבר במסעדה ניכר היה שינוי במצב רוחה, והיא נמנעה מלהתקרב למערער (עדויות של הסבתא בעמ' 56 לפרוטוקול; עדותה של אחות האם בעמ' 81 לפרוטוקול). וגם לאחר מכן העידו קרוביה, כי התנהגותה השתנתה והיא הייתה יותר מפוחדת ונזקקה לאמה יותר מבעבר ("במשך חודש וחצי ישנתי עם א' לילה ולילה... והייתי צריכה לישון אתה כי עד שהיא לא נרדמה היא לא רצתה שאעזוב לה את היד" - עדותה של האם בעמ' 65 לפרוטוקול, וראו לענין זה גם עדותה של אחות האם בעמ' 81-82 לפרוטוקול).

אינה מקובלת עלי בהקשר זה גם טענת המערער, כי התיאורים אודות מצבה הנפשי של א' הושפעו ממצבם הנפשי ותחושותיהם של בני המשפחה ואינם מצביעים על מצבה הנפשי האמיתי של א'. גם אם אין לשלול השפעה מסוימת של תחושותיהם של ההורים על א', יש לזכור כי במקרה דנן הייתה זו א' שחשפה מלכתחילה את מעשיו של המערער, והיא עשתה כן מיד לאחר האירוע ומיוזמתה שלה. תלונתה המידית בהקשר זה תומכת באופן משמעותי בשינויים האמורים במצבה הנפשי שעליהם העידו בני משפחתה, והיא מלמדת כי הדברים היו אותנטיים וכי אין הם פרי פרשנותם של בני המשפחה.

בנוסף ומעבר לדרוש אומר, כי לדעתי בנסיבות המקרה מבססת תלונתה המידית של א' את דרישת ה"סיוע" גם באופן עצמאי. העובדה שילדה קטנה שטרם מלאו לה 6 שנים סיפרה מיד, מיוזמתה - הן לסבתה והן להוריה - כי סבה, המערער, נגע באיבר מינה, וזאת מבלי שנטען כי מיהו "שתל" מחשבה זו במוחה של הילדה לפני כן, יש לה משקל משכנע רב והיא עונה על דרישות ראית ה"סיוע" שנזכרו לעיל. יש לדחות בהקשר זה את טענת המערער לפיה התלונה המידית יכולה לשמש לכל היותר "סיוע" לעבירה של

מעשה מגונה, ולא לעבירת אינוס, שכן חזית המחלוקת, כפי שכבר נאמר, לא הצטמצמה לשאלה האם בוצע ב- א' אינוס או מעשה מגונה בלבד; המערער הכחיש כל מעשה מיני ב- א', ומכאן שראיית ה"סיוע" לא צריכה להתייחס דווקא לנקודה זו, ודי שהיא תצביע על קיומם של מעשים מיניים כלשהם (ע"פ 9608/11 הנזכר לעיל, פסקה 12).

30. אשר לאזכור שקרי המערער לצד ראיות ה"סיוע", איני סבור כי במקרה דנן ניתן למצוא בגרסת המערער, אף שהיא נמצאה בלתי מהימנה ונדחתה מכל וכול, שקרים העשויים להוות ראיית "סיוע" עצמאית, אך שקריו יכולים לתמוך בראיות הסיוע האחרות שנזכרו לעיל (ענין פלוני, פסקה 19 סיפא; ע"פ 557/06 עלאק נ' מדינת ישראל, פסקה 28(ה) (11.4.2007); ע"פ 814/81 אל שבאב נ' מדינת ישראל, פ"ד לו(2) 826, 832-833 (1982); ע"פ 161/72 סרסור נ' מדינת ישראל, פ"ד כח(2) 203, 219-221 (1974)).

31. לבסוף, יש לדחות את הטענה לפיה בחקירת המשטרה התגלו מחדלים שונים שבגינם יש לדרוש כי ראיית ה"סיוע" תהיה מוגברת. עינתי בטענות המערער בנוגע לכשלי החקירה, ולא מצאתי כי יש בהן ממש. מובן כי בכל חקירה ניתן למצוא פרטים שונים או "קצוות חוט" שלא נבדקו עד תום. אולם השאלה שצריכה להדריכנו היא האם היה בכוחן של ראיות בענין מסוים, לו היו נאספות, כדי לתמוך את הגנתו של הנאשם וכדי להשפיע השפעה ממשית על המארג הראייתי הקיים. בענייננו, כאמור, לא אלה הם פני הדברים, כפי שהובהר על ידי בית משפט קמא. ה"מחדלים" שעליהם הצביע המערער אינם מהותיים כלל וממילא לא היה בכוחן של ראיות בעניינים אלה כדי לשנות משהו מן המסקנות המתוארות לעיל.

32. סיכום לענין הערעור על הכרעת הדין: הכרעת הדין של בית משפט קמא מפורטת ומנומקת היטב ומבוססת כדבעי בחומר הראיות, כמפורט לעיל, ולפיכך יש לדחות את הערעור ולהותיר את הרשעתו של המערער על כנה, וכך אציע לחבריי כי נעשה.

ב. לערעור על גזר הדין

33. נותר עתה לדון בערעור על גזר הדין. כזכור, גזר בית המשפט המחוזי על המערער עונש מאסר בפועל של 4 שנים, שני מאסרים מותנים, וכן הטיל עליו לשלם פיצוי כספי ל- א'. לטענת המערער החמיר עמו בית המשפט יתר על המידה.

34. לא מצאתי כל תימוכין לטענות המערער לענין גזר הדין. העונש שנגזר על המערער לא חורג לחומרה כלל ועיקר בנסיבות הענין; אדרבא, יש יסוד לטענת המדינה כי הוא אף נוטה לקולה, גם בשקלול נסיבותיו האישיות של המערער, שהוא כאמור אדם חולני ונעדר עבר פלילי.

35. בית משפט זה עמד לא פעם על החומרה הרבה הגלומה בעבירות מין בקטינים בכלל, ובעבירות מין בקטינים בני משפחה בפרט. עקב כך נהוגה בעבירות אלה מדיניות ענישה מחמירה, שיש בה כדי "לשקף את הסלידה מן המעשים, את הוקעתם, ולשלוח מסר מרתיע לעבריינין שעניינו נידון ולציבור העבריינים בכוח" (ע"פ 6690/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (10.3.2008), וכן ראו: ע"פ 6899/04 פרוכטר נ' מדינת ישראל (21.12.2006); ע"פ 7461/05 דדוש נ' מדינת ישראל (3.4.2006); ע"פ 1561/05 פלוני

נ' מדינת ישראל (11.7.2005); וע"פ 6352/10 מדינת ישראל נ' פלוני (15.10.2012)).

חומרה מיוחדת יש לייחס כאמור לעבירות מין בקטינים בני משפחה, שכן כפי שציינתי במקום אחר: "מדרכו של עולם שילד גדל מתוך תלות ואמון מלא בהוריו וקרובי משפחתו הבוגרים, בהם הוא רואה את משענתו והם משמשים לו מודל לחיקוי בעיצוב עולם מושגיו וערכיו. פגיעה מינית בקטין על ידי הורה או קרוב משפחה בגיר אחר, כגון סב או דוד, יוצרים שבר גדול בעולמו הפנימי של הילד שספק אם הוא בר איחוי. מדובר בהפרת אמון מהסוג הקשה והשפל ביותר" (ענין פלוני, פסקה 29), וראו עוד: בע"פ 150/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (6.5.2010)).

נוכח האמור, מסקנתי היא כי העונש שנגזר על המערער אינו חורג לחומרה מהעונש הראוי בכגון דא וגם לא מהענישה הנוהגת בעבירות דומות. כזכור, בית משפט קמא גזר על המערער 4 שנות מאסר בפועל, קרוב לרף התחתון של מתחם הענישה שקבע (3-8 שנות מאסר בפועל). בנסיבות אלה אין כל עילה להתערבותנו בגזר הדין, ועל כן דעתי היא כי גם דינו של ערעור המערער על גזר הדין להידחות.

סוף דבר

36. לא מצאתי מקום להתערב בפסק דינו של בית המשפט המחוזי. הרשעתו של המערער מבוססת היטב, והעונש שנגזר עליו אינו חורג לחומרה מן הראוי והמקובל. אציע אפוא לחבריי כי נדחה את הערעור על שני חלקיו.

ש ו פ ט

השופט י' דנציגר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט א' שהם:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט מ' מזוז.

המערער יתייצב לשאת בעונש המאסר בפועל שהוטל עליו ביום 1.5.2016 עד השעה 10:00 בימ"ר ניצן או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

ניתן היום, כ"ד באדר ב' התשע"ו (3.4.2016).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט